

Консультація на тему:
**"Позитивні емоції - запорука успішної
адаптації дітей"**

Головною метою дошкільної освіти є створення сприятливих умов для особистісного становлення і творчої самореалізації кожної дитини, формування її життєвої компетентності, розвитку її ціннісного ставлення до людей, самої себе, природи, культури, світу, збереження її фізичного і психічного здоров'я. В сучасній дошкільній освіті склалася велика кількість позитивних тенденцій: створюється варіативність педагогічних підходів до виховання та навчання дошкільників; відкриваються різні типи закладів дошкільної освіти, які працюють за авторськими програмами; широко використовується зарубіжний досвід; у батьків є можливість самостійно обирати систему, за якою вони бажають навчати і виховувати дітей. Проте, теорія і практика дошкільної освіти зіткнулася з проблемою емоційного неблагополуччя дітей дошкільного віку. У особливій ситуації ризику знаходяться діти раннього віку: саме їм необхідно швидко адаптуватися до нових складних умов закладу дошкільної освіти, при фізично незрілому організмі. Причинами емоційного неблагополуччя у таких дітей може бути неправильна побудова режиму дня дитини, відсутність необхідних умов для гри, неправильні виховні прийоми, нездатність самій справитися з навчальним навантаженням, неприйняття дитячим колективом.

Інтерес до проблеми адаптації дитини до закладу дошкільної освіти дедалі більше зростає, оскільки труднощі адаптаційного періоду призводять до довготривалих порушень емоційного стану дошкільнят. Прихід до ЗДО пов'язаний для дитини з сильними стресовими переживаннями, котрі необхідно пом'якшити спільними зусиллями сім'ї та педагогів.

Умови закладу дошкільної освіти є досить специфічними. Однією з його особливістю є довготривале сумісне перебування достатньо великої кількості однолітків, яке призводить до більш швидкого стомлювання дітей, ніж у сімейних умовах. Інша ж особливість закладудошкільної освіти – визначені педагогічні стандарти у вихованні дітей, які повністю не розкривають індивідуальність дошкільника, що може при неправильному вихованні призвести до негативних проявів поведінки дитини. Своєчасність створення належних умов, правильна організація життя та виховання – запорука повноцінного розвитку здорової від народження дитини.

Велика кількість несприятливих чинників, зумовлених соціальною нестабільністю, негативно впливають на сучасну дитину і може загальмувати розвиток потенційних можливостей особистості. За таких

умов у суспільстві дуже гостро постає проблема соціально-психологічної адаптації та збереження психічного здоров'я особистості. Саме тому адаптація дітей до ЗДО є актуальною і потребує особливої уваги з боку психологів, педагогів і батьків.

Термін «адаптація» означає пристосування. Це універсальне явище всього живого, яке можна спостерігати як у рослинному, так і в тваринному світі. Людина, окрім пристосування свого організму до клімату певного географічного середовища (що визначається терміном «біологічна адаптація»), наділена здатністю пристосовуватися і до соціальних умов. У неї існує спеціальна функціональна система адаптаційних механізмів, які виконують всі реакції пристосування. Адаптація – процес при звичаєння організму, що відбувається на різних рівнях: фізіологічному, соціальному, психічному і психологічному.

Адаптація включає в себе широкий спектр індивідуальних реакцій, характер яких залежить від психофізіологічних і особистісних особливостей дитини, від сімейних стосунків, від умов перебування в ЗДО. Для того, щоб дитина дошкільного віку адаптувалася до вимог дошкільного закладу, необхідні деякі внутрішні умови і відповідні зовнішні впливи. У початковий період перебування в дитячому садку труднощі переживають більших дітей. Проте цей період триває недовго і порівняно легко долається. У той самий час для незначної кількості дітей дошкільний заклад лишається чужим і неприємним середовищем, унаслідок чого у процесі адаптації до нього виникають певні відхилення в поведінці. Як правило, це відбувається на фоні нормального розумового розвитку. В.П.Шпак зазначає, що порушення в поведінці дитини можуть наставати в різні вікові періоди, проте найбільш вразливим вважаються раннє дитинство .

У психолого-педагогічній літературі існує обґрунтована думка про позитивну оцінку вступу дитини в дитячий садок у трирічному віці. У ситуації нормального емоційного спілкування дитини з матір'ю до трьох років у дітей формується почуття "Я", тобто сприйняття себе як окремого індивіда, поступово зменшується почуття залежності від батьків. У середньому лише до 3-х років у дитини з'являється бажання "розлучитися" з мамою і стати більш незалежною. Однак нерідко ситуація розвивається для дитини несприятливо. У неї спостерігаються негативні кризові поведінкові прояви як правило, на фоні сімейно-емоційної депривації, помилок виховання, прагнення дорослих (нерідко несвідомого) обмежити

ініціативу дитини (що саме по собі може бути приводом до початку невротичного розвитку особистості). У цей життєвий період відбувається різка зміна мікросоціуму, до якого дитина повинна адаптуватися .

Не сприяє легкій адаптації й така особливість дітей у цей віковий період, як висока емоційність. Необхідність розриву міцних зв'язків із близькими дорослими болісно переживається маленькою дитиною. Негативну роль у період адаптації відіграє також характерна для дошкільників емоційна вразливість. Ця особливість яскраво виявляється в момент розлуки з батьками, які відчують хвилювання та негативні емоції, коли вперше залишають малюка в яслах. Це неминуче веде до порушення емоційного стану дитини.

Ускладнюючим чинником адаптації також виступає конфлікти в сім'ї. Діти мимоволі засвоюють негативні риси поведінки батьків, що ускладнює їх стосунки з однолітками. Такі діти поводять себе невпевнено, нерішуче, багато хвилюються, що стає причиною нелегкого прийняття такої дитини групою. Негативна емоційна реакція батьків на поведінку дитини в цей період ускладнює ситуацію.

Для того щоб адаптаційний період пройшов легко, а також з метою значного зниження емоційного напруження, дуже важлива робота з батьками дітей, які тільки-но планують відвідувати заклад дошкільної освіти. На початку можна запропонувати наступну систему роботи по адаптації дитини до ЗДО , яка починається у кімнаті здорової дитини при дитячій поліклініці. На цьому етапі роботи необхідна злагоджена співпраця педагога-психолога, вихователя групи раннього віку, логопеда, які проведуть консультації для батьків, метою яких є надати посильну допомогу сім'ї у вихованні дитини та підвищити педагогічну компетентність батьків. Завданням першої консультації є не лише діагностика рівня розвитку дитини, але і визначення особливостей родинного виховання, з'ясування рівня психолого-педагогічних знань батьків про життєдіяльність дитини у дитячому садку .

У процесі вивчення родини та родинного виховання доцільно застосовувати такі форми роботи, які сприяють формуванню у батьків вмінь аналізувати, об'єктивно оцінювати свої виховні можливості та застосовувати набуті педагогічні знання на практиці.

На наступному етапі можна запропонувати батькам відвідування разом з дітьми занять з підготовки до дитячого садка, що проводяться

вихователем, учителем-логопедом, педагогом-психологом. Батьки також можуть брати активну участь. Метою таких занять є розвиток мислення, логіки, формування соціальних навичок.

При вступі дитини до ЗДО, робота з батьками триває: запрошення батьків на консультації вихователем, педагогом-психологом, логопедом; відвідування батьківських зборів, засідань батьківського комітету, днів відкритих дверей; прийняття участі у проведенні занять, спортивних змагань разом з вихователем тощо.

Окрім групових форм роботи з батьками також використовуються індивідуальні (вступне анкетування, співбесіда, відвідування домівок), наочно-інформаційні (батьківські куточки, тематичні стенди, виставки, інформаційні листи, дошка оголошень) та письмові (анкетування, запрошення, вітання, неформальні листи).

Одним з головних напрямів роботи сучасного ЗДО є активне залучення родини до освітньо-виховного процесу. А це в свою чергу, спонукає до пошуку, урізноманітнення та оновлення форм спільної роботи ЗДО і сім'ї.

Успішне закінчення адаптаційного процесу дитини в умовах закладу дошкільної освіти характеризується: спокійним, бадьорим, веселим настроєм дитини в момент розставання й зустрічей з батьками; урівноваженим настроєм протягом дня, адекватним ставленням до пропозицій дорослих, спілкування з ними за власною ініціативою; умінням спілкуватися з однолітками, не конфліктувати; бажанням їсти самостійно; спокійним денним сном у групі до призначеного часу; спокійним нічним сном, без просинання до ранку. А показником доброї та налагодженої співпраці вихователя та батьків можна вважати: міру співучасті батьків у житті групи, позитивний тон взаємин батьків і вихователів, бажання відвідувати дошкільний заклад.

Адаптація - це пристосування організму до нової обстановки, а для дитини дитячий садок, безсумнівно, є новим, невідомим простором, з новими оточенням і "новими відносинами.

Адаптація включає широкий, спектр індивідуальних реакцій, характер яких залежить від психофізіологічних і особистих якостей дитини, від сформованих сімейних відносин, та умовами перебування у дошкільній установі.

Від того , як пройде звикання дитини до нового розпорядку дня, до незнайомих дорослих і однолітків, залежить розвиток малюка і благополучне існування у дитячому садку.

З приходом дитини трьох-чотирьох років в дошкільну установу у житті маляти відбувається чимало змін: суворий режим дня, відсутність батьків протягом дев'яти і більше годин, нові вимоги до поведінки, постійний контакт з однолітками, нове приміщення, яке таїть багато невідомого, отже і небезпечного, інший стиль спілкування. Всі ці зміни навалюються на дитину одночасно створюючи йому стресову ситуацію, яка без спеціальної підготовки дитини до садочка може призвести до невротичних реакцій, таких як примхи, страхи, відмови від їжі, часті хвороби та т.д. Ці складові виникають у зв'язку з тим, що малюк переходить із знайомого звичайного йому сімейного середовища у середовище дошкільного закладу.

І тому актуальна нині тема співробітництва вихователів і батьків на період адаптації дитини до дошкільної установи. Якщо вихователі і батьки об'єднують свої зусилля і починають діяти разом чим забезпечують маляті захист, емоційний комфорт, цікаву і змістовну підготовку до життя в дитячому садку – це і буде запорукою оптимальної течії адаптації дітей раннього віку до дитячого садка.

Проблема адаптації дитини

За спостереженнями психологів середній термін адаптації і становить: 1. У яслах - 7-10 днів 2. У дитсадку з 3 річного віку - 2-3 тижня 3. У старшому дошкільному віці - 1 місяць

Звісно, кожна дитина по-різному реагує на нові ситуації, проте є спільні риси. Завжди нелегко звикають до дитячого садка чи ясел діти, які особливо надмірно опікувані, залежні від батьків, які звикли до виняткової уваги, невпевнені у собі.

По-перше, слід пам'ятати, щодо дитина 2-3 віку не відчуває потреби в спілкуванні з однолітками, вона не сформувалася. Тому дорослий виступає для дитини як партнер по грі, зразок для наслідування і задовольняє потреби дитини в доброзичливій формі. Однолітки цього не можуть, оскільки самі потребують допомоги в організації партнерських відносин.

Гірше інших почуваються в дошкільних установах діти зфлегматическим темпераментом. Які не встигають за темпом життя дитсадка: неспроможні швидко одягтися, зібратися на прогулянку, поїсти. Тому вихователь розуміє

проблему такої дитини, починає допомагати, підтримувати тим згладжує емоційний стрес, в такий спосіб, допомагає дитині не заторможуватися, знімає млявість, байдужість.

Діти до 3 років не можуть швидко адаптуватися до садка, оскільки сильно прив'язаний до матері (докладно про прив'язаності ми вже казали раніше), і його зникнення викликає бурхливий протест дитини, особливо коли вона вразлива і емоційно чутлива.

Діти цього віку відчують страхи перед незнайомими людьми і "новими ситуаціями спілкування, що саме і виявляється повною мірою в яслах. Ці страхи - є однією з причин ускладненої адаптації дитини. Нерідко страх до нових незнайомих людей, безліч незрозумілих ситуацій приводить до того що дитина стає більш збудлива, ранима, уразлива, плаксива, частіше хворіє так діє стрес. Стрес виснажує захисні сили організму.

До речі, хлопчики 3-5 років понад уразливіші у плані адаптації, ніж дівчинки, що у цей період вони більше прив'язані до матері та хворобливіше реагують на розлуку із нею. Для емоційно нерозвинених дітей адаптація навпаки відбувається легко - вони не мають сформованої симпатії до матері.

Первинний емоційний контакт дитина встановлює з матір'ю, а не з однолітками. Отже, чим більш розвинений емоційний зв'язок до матері, тим важче проходить адаптація. На жаль, проблеми адаптації можуть подолати не усі діти. Погана адаптація може спричинити розвиток неврозу в дитини. Якщо адаптація до дитячого садка не відбулася протягом 1 року й більше, це сигнал, що з дитиною в повному обсязі не все гаразд і слід звернутися до спеціаліста.

Для визначення готовності дітей до вступу в дитсадок і прогнозу адаптації застосовуються психолого-педагогічні параметри:

- Поведінка дітей, пов'язаний із задоволенням органічних потреб;
- Нервово психічне розвиток;
- Риси особистості.

З опорою на цю інформацію складається карта готовності дитину до вступу в дитсадок, у якій фіксуються відповіді батьків під час розмови.

2. Організація адаптаційного періоду

По прибутті в дитсадок діти переживають адаптаційний стрес, тому важливо допомогти дитині подолати емоційну напругу й успішно адаптуватися в новому природному середовищі.

Спеціалісти називають три періоду звикання дитину до дитячого садка: гострий, підгострий, період компенсації.

Два перших періоди можна класифікувати за ступенем тяжкості – легка, середньої важкості, важка й він вкрай важка.

Характеристики всіх ступенів адаптації описані у спеціальній літературі, тому зупинимося лише з функціях медсестри під час адаптації. У тому числі: - роботу з медичними картами, за необхідності це з батьками визначення групи здоров'я, розуміння історії його розвитку, з'ясування ускладнень й заборон визначені медичні препарати і продукти;

- недопущення потрапляння в дитсадок дітей із вірусними інфекціями та іншими поточними захворюваннями, контроль стану здоров'я дітей і прийомів їжі;

- що з педагогами ведення аркуша адаптації (ведеться доти, поки дитина не повністю адаптується до дитячого садка).

Часто причиною неврівноваженої поведінки дітей буває неправильна організація діяльності дитини: коли не задовольняється його рухова активність, дитина не отримує досить вражень, відчуває дефіцит в спілкуванні з дорослими.

Зриви в поведінці дітей можуть відбуватися внаслідок того, що невдоволені своєчасно його органічні потреби – незручність у одязі, не своєчасно нагодований, не виспався.

Тому в закладі дотримуються проведення всіх режимних процесів – сну, годівлі, туалету, своєчасна організація самостійної діяльності дітей, занять, здійснення правильних виховних підходів є запорукою формування правильної поведінки дитини, створення в нього врівноваженого настрою

3. Заходи з пом'якшеного періоду адаптації дітей, при вступу до ЗДО.

Успішна адаптація дитини до умов дитсадка великою мірою залежить від взаємних установок сім'ї та дитсадка. Найбільш оптимально вони складаються, якщо обидві сторони усвідомлять необхідність цілеспрямованого впливу на дитину. Важливо, аби батьки добре з повагою

ставились до педагога до дитини; відчували компетентність педагога у питаннях виховання; головне – цінували його особисті якості (турботливість, увагу до людей, доброту).

Індивідуальний підхід до дитини обумовлюється, з одного боку знанням психічних і фізичних його особливостей, і з урахуванням її емоційного настрою, стану здоров'я

Першочерговим є збір даних про дитині, сім'ї. І тому батькам пропонуються анкети, де батьки, відповідаючи на запропоновані питання, дають вичерпну характеристику своєї дитини. Натомість співробітники ДОП аналізують дані матеріали, роблять свої висновки про особливості поведінки дитини, сформованості її навичок, про інтереси тощо. Це в нагоді вихователям правильно спілкуватися із дітьми у адаптаційний період, допомогти дітям легше звикнути до нових їм умов. Для оптимізації процесу успішної адаптації до умов дошкільного закладу також потрібен провести роботи з сім'єю – дати кваліфікаційні рекомендації з підготовки дитину до умов громадського виховання (дотримання режиму дні, у сім'ї, сформованості необхідних культурно-гигієнічних навичок, навичок самообслуговування, вміння дитини розпочинати стосунки з дорослими й дітьми). Вихователі знайомлять батьків із картами нервно-психического розвитку дітей, пояснюючи, що має вміти дитина цього віку.

До прийому дітей у групу проводяться батьківські збори, у яких беруть участь завідувач дитячого садка, вихователь-методист, психолог, медична сестра старша та вихователі групи дітей раннього віку. Фахівці розкривають особливості роботи дитсадка та ознайомлюють батьків із напрямками роботи освітнього закладу.

Для організації успішної адаптації дітей раннього віку, вихователі обирають різні напрямки роботи: розваги, консультації для батьків, пам'ятки, цікаві для дітей дидактичні гри, рухливі ігри, які викликають позитивні емоції.

Однак для успішної адаптації дітей раннього віку, необхідно слідувати наступним рекомендаціям для вихователів і батьків:

- пам'ятати про індивідуальні особливості розвитку кожної дитини;
- привчати дитину у доступній формі до соціальних і моральних норм;
- необхідно налагодити контакти з батьками дітей ;
- провести консультації

та розмови з батьками, - ознайомити з режимом дня дитсадка, з вимогами до дитини ; - проводити батьківські збори до надходження дітей у дитсадок.

У своїй роботі вихователі повинні проводити анкетування, підготувати папки-пересувки з рекомендаціями по адаптації, консультації для батьків, батьківські збори.

Другий етап підготовки малюка до життя у дитсадку – ознайомлення з педагогами та співробітниками дитсадка. Форми цієї роботи: індивідуальні консультації; проведення спільних прогулянок ; відкриті дитячі свята; знайомство батьків із відповідною літературою з «Бібліотеки дитсадка».

Головне на цьому етапі – це звикання дитини до режиму дитсадка. Різка зміна режиму дня малюка впливає на здоров'я. Тому батьки в цей період мають дотримуватись рекомендацій педагогів та старшої медичної сестри, сприяти зміцненню здоров'я малюка.

Основні засади роботи з адаптації дітей такі:

1. Ретельний підбір дітей в групу.
2. Поступове заповнення групи (прийом 3–5 малят у тиждень).
3. Неповне перебування дитини на початку адаптації (2–3 години).
4. Гнучкий режим перебування дитини на дитсадку (вільний час приходу, додаткові вихідні).
5. Збереження у перших 2–3 тижня наявних проблем малюка звичок.
6. Щоденний контроль над станом здоров'я, емоційним станом, апетитом, сном дитини за місяць заповнюється «адаптаційний лист»).

Ранній вік – період швидкого формування всіх властивих людині психофізіологічних процесів. Тому розпочате виховання в ранньому віці, є важливою умовою розвитку дитини.

Розвиток в ранньому віці відбувається такому несприятливому тлі, як підвищена ранимість організму, низька його опорність до захворювань. Кожне перенесене захворювання, негативно впливає на загальний розвиток дітей.

Тож у період адаптації до умов дитячого садка, важливо створювати сприятливі умови для комфортного перебування дитини.

>Проведення комплексних медико-педагогічних заходів до надходження дитини в ЗДО у період адаптації до дитячої установи сприяє більш легкому звиканню до нових умов.

У період адаптації дитини до нових умов життя відбувається своєрідна ламка, переробка сформованих раніше динамічних стереотипів, що стосуються певного режиму: вкладання, годівля тощо, і навіть стереотипів спілкування.

Для оптимізації процесу адаптації до умов дошкільного закладу слід мати чітку і послідовну роботу всіх співробітників з батьками своїх вихованців.